

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőségi szállás:
a szentegyházutczába, Kendeffy-ház 487 számánál.
Kiadó hivatal:
Stein János könyvkereskedésében.

Előfizetési díj:
Évnyegyedekint 3. félre 6 pfrt, külföldre évfolyamok 4 pfrt.
Megjelenik a K. Közlöny minden Kedden, Csütörtökön és Vasárnap.
Hirdetés minden egyes hirdetés után 10 pfrt bérletdíj és minden négyhavas egy sor után
számítandó 4 pfr beküldése mellett közzétételnek.

A lap szellemi érdekeit illető közlemények a szerkesztőséghez, az anyagi ügyeket tárgyzók u. m. előzetes, hirdetések, reclamatiók sat. a kiadó hivatalhoz utasítandók bérmentesítetten.

AZ 1854 JUN. 21-KI NYILTPARANC.

(D.) Az urbéri bíróságok már a végleges szervezés alatt állván, s azon munkálkodást rövid időn megkezdendvén, mely a földes ur és jobbágy közötti viszonyok végleges kiegyenlítését eredményezi: szükségesnek véljük az 1854-ik június 21-ről kelt nyiltparancsot, mely a kiszállandó urbéri bíróság eljárásának sinormértékül szolgál a lehető rövid kivonatban ismertetni, hogy érdekelt olvasóink, kiknek a kiadott nyiltparancs nincs birtokukban, a felmerülhet kérdésekre szükséges némi tájékozottsággal bírjanak, s érdekeik szerint a minden községben meglevő nyiltparancsból jobban után nézhessenek.

Az ismertetés alá vett nyiltparancs összevont kilencz szakaszra oszlik, melyeket egyes szakaszonként ismertetni, s rendeltetési körül szíves olvasóinkot tájékoztatni óhajtunk.

Első szakasz szól az urbéri kapcsolatot megszüntetéséről általában, s az urbéri kárpótlásról különösen. E szerint.

az urbéri viszony megszüntével, a földesuri törvényhatósági jogok is megszüntnek (§. 1.)

Fennbéli kapcsolat megszüntével, a volt jobbágyok a kezükön lévő urbéri földnek teljes jogu tulajdonosaivá válnak, későbbi törvény szabályozása jobbágyok közti birtokosztályt (§. 2.)

Urbéri földbirtoknak tekintetik minden telek, mely 1848-ban jan. 1-jén, a volt jobbágy kezén létezett. Azonban az urbéri törvény-szék felállításától kezdve három év alatt, a földesur jogosítva van az illető urbérszéknek bebonyonítani, ha ama föld, majorsági föld, szintén a jobbágy is bebonyoníthatja ugyanazon idő alatt ha a földesur kezén létezett telek urbéri föld (§. 3.)

Az 1849. év január 1-je a birtok minőségének bebonyonítására nézve oly időszakul szolgál, minél régebbre a követelés vissza nem mehet, (§. 3.) kivéve a felszabadultak követelését oly jobbágy-birtokról, mely az 1819/20-iki összeírásról elhallgatott, vagy azóta bármely ürügy alatt az adótlából ki is törölve, ha bár benne a jobbágy curialista vagy taxás név alatt is laktak; ha a volt törvények értelmében azonban csakugyan jobbágy birtoknak tekinthetők (§. 6.)

Ha azonban, bár jobbágy-birtok is, 1819-en innen a D. Tr. 1 r. 40 cz. értelmében *) állodi-

*) Testvérek közti osztály esetében ha valamelyiknek udvarhelyi jobbágy-telek szakaszattak ki, D. D.

zálatott, vagy ha azóta, birtok-csere, vagy szabályozás viteltett végbe, a törvényes határozatok megtartása, vagy hatósági megerősítés mellett: az ily birtokok a jobbágy igényt nem formálhat. (§. 4.)

Urbéri birtoknak tekintetnek az 1819-en innen jobbágykére ment birtokok is, ha róla a jobbágy adózott, 1848. jul. 1-ig, kivéve ha ezen telek később a kormányzók beleegyezésével, kivételként adó alól. (§. 5.)

A kik mint conventionált cselédek, szabad költözés mellett birtok birtokot, ezek az egyezség szerinti joggal bírnak csak is, s a birtokhoz igényt nem formálhatnak (§. 6.)

Jobbágybirtoknak tekintetik a jobbágy részére már elkülönített vagy jövőben elkülönítendő legelő, valamint a jobbágyoknak faizásra és nádlásra már átengedett vagy átengedendő erdő és nádas részek. (§. 7.)

A pusztai telek (deserta sessio) a birtokos tulajdonosaivá válnak, ha kötött szerződés nincs, jogfenntartásról a jobbágy részére, de az 1848-49-ben elhagyott telek, nem tekintetnek ilyenek, ezutóbbiak a korábbi birtokosra teljes joggal szállanak. (§. 8.)

Az urbéri kárpótlás az országos jövedelem-ből fizetetik ki következő szabályok szerint.

a) Ha az urbéri tartozások megszüntetési vagy határozatlan időre szóló kötelevel által pénzben váltattak meg, akkor a kikötött évenkénti pénztartozás alapján tudandó ki a kárpótlás, a váltóban kikötött pénzeszegek pengőre vonatván.

b) Ha állandó természetű adózással lett a megváltás, akkor a kárpótlás, az adó ideigleneg fennálló árak alapján történik, vagy ez nem lévén, az országos bizottság által megállítandó hasonlított árak szerint számítatik ki.

c) Ha a természetű adózás, a természet bizonyos részből állott, akkor a telekadó provisoriumra nézve kitűdött bruttó jövedelem vendő, az illető telek évi jövedelmét, s annak értéke az ily provisoriumra kiszabott elvek szerint számítatik ki. (§. 10.)

Ezen fennbéli pontok szerint tisztába hozott tartozás, mint évi járadék, értékének huszszoros összege képezi az egész kárpótlást, levonván a számítás alá jövő évi járadékból, a kezelési sat. költségekre annak egész 1/6-da. Azonban, ha ezen kulcs szerinti többre menne a kárpótlási összeg, mint a rendszeren kiszabott haldak kulcsa szerint; a kárpótlás csak az utóbbi kulcs szerint fog kiadatni. (§. 11.)

Ezen kulcs pedig az 1819/20-iki összeírásko-

ri telekosztályzás szerint, egy 1600 □ öl utáni első osztályu hold után évenként 1 frt. 10 kr., második osztályu hold után 1 frt., harmadik és negyedik osztályu után 50 kr. pengő, és ennek huszszoros mennyisége képezi a teljes kárpótlási összeget általában minden oly birtoknál, hol a fennebb említett kötések nem léteztek; de a kötések alatt álló telek becslése is ezen felül nem járhat, a mint említve volt. A házatlan zsellérek (subingulini) tartozásai kárpótlás nélkül megszűnnek.

A kárpótlás a telekönyvi összeírás szerinti tértmennyiség után szabatik ki; a felmérési költségek hordozása mellett joga lévén a földesurnak új felmérést követelni. (§. 13.)

E szakasz többi cikkei a kárpótlás már superál részleteire vonatkoznak.

Második szakasz szól a megváltható tartozásokról.

Ha majorságföldön történtek meg telepítések, ha nem conventionált cselédek a települtek, a birtokból többé ki nem mozdíthatók ugyan; de tartozásaikat az eddig gyakorlott mértékben továbbra is tenni kötelesek, jogukban állván magokat pénzzel megváltani; de ez csak olyanokra szól, kik nem bírnak egyszersmind más urbéri teleket. (§. 15.) Azonban ha jobbágy örökség mellett birt vagy egy felszabadult majorságföldet is, erről szintén tartozik szolgáltatást továbbra is tenni vagy azt megváltani, (§. 16.) ide nem értetvén, ha átadáskor a földesur visszavehetési jogát kikötötte (§. 18.)

(Folytatjuk.)

FIGYELEM A GYERMEKEKRE.

Marosszéki tisztelt levelezőnknek Makfalváról címzett leveléből lapunk közlelbi számában figyelmes olvasóink egy eseményről értesültek, mely éppen egyik ottani szolgáló emberem kis fián történt, kit egy megszabadult majom annyira összemarcangolt, hogy egy ideig élete, s most szemével világának megmaradása kétes.

Csak pár hó előtt Kolozsvárról szintén történt szomorú esemény egy kis gyermek, ki szülői távollétében meggyuladván, halálának öszeégett.

Pár év előtt éppen átutaztam Kibéd helységen, lovaim megkaptak, s az utcáhozosan czellengő gyermekek egyikén sze-

kerem átfutott, mi nekem kimondhatlan felháborodást okozott, bárha szerencsére a gyermek a kerekék közt nagyobb veszély nélkül épen maradt.

Néhány év előtt Átosfalva helységben szemtanuságom előtt egy gyermek fejét gázolta össze egy sebesen rohanó fogat.

Póka helységben, nem nagyon régen, egy kis nemes leánya védtelenül égett össze.

És továbbá, pár év előtt Udvarhelyszék szelén Bözöd helység egy kis gyermeknek gyufávali játéka miatt égett össze.

1853-ban Makfalván két kis gyermek maradván houn a házánál, míg szülői mezei munkára voltak, a kis leánya játékból a háztöltésére tüzet gerjesztett, körülrakta azt kis csupraival, nem volt messze a ház szalma fedele, s az csak hamar lobot is vetett, s szemünk előtt égett el az egész telok.

Ha valaki számbavenné azon szerencsétlen eseteket, melyek évenként ország-szerte az utcákon s telteken szétczellen-gő gyermekeken és miattuk másokon, gyakran egész helységekben történnek, bizonyosan egy oly statisztikai szám jönne ki, mely a kormányzás, a közigazgatás figyelmét, sőt minél gyorsabb és szigorubb intézkedést méltán igénybe veheti.

Valóban az utas, ki az emberéletre nagyot tart, kivált ha lüszecske lovakkal utazik faluhelységeken át, meg nem kímélheti magát a folytonos vérfelháborodásoktól, a mint itt egy czellengő kis pendelyes gyermek, amott egyegy vén részeg botorkázik oda tüszkölő lovai orrához, lába alá.

Am a részeg ha le is üti a szekér, nem sokat vesz benne az emberiség. Nem tartok a földön megvetendőbbet, azon emberforma általánál, ki józanágát leiszja, s az Isten legnemesebb ajándokát, a józan ész, előli agyában a mámorral; nem tartom sehol inkább lealázva az emberi méltóságot, mint midőn gyakran láttam vén, szürkeshajú, idő által tisztas arczu embere-

űdvezítőjükből, a kit Isten maga és az ember közti közbenjáról rendelt, s a kinek szent nevével is folyamodnak ezért mindig az Atyához.

Ime a „Krisztus-tagadó“ elnevezés tulajdonképpeni alapja, a melyet ismerve, a türelmes olvasó könnyebben felfoghatja, hogy az öreg Boncza, a ki, a mellett, hogy elkarhózott varázsló hírében állott, még unitárius is vala egész háza népével együtt, mily megvetetés és gyűlöletben részesülhetett. Saját hitorsosai is haragudtak reá, mert a felekezettel compromittálá felreértett egyéniségevel.

Laka előtt az utóbbi napokban már egy polgár se is mehetett el, hogy átkot ne dörmögött volna fogai közt; csak az ablakban is ha meglátták a szerencsétlen agg tudóst, vagy merengő, szomorkás leányát, boszusan fenyegették őket, hogy elpusztuljanak onnét és ne rémiszték az asszonyokat, ne izgázzák meg a gyermekeket, ne ingereljék a férfiakat.

Havak óta nem is volt látható az utcákon ez elátkozott házának egy lakója se, kivéve a jámbor, néma, félkegyelmű Aront, a ki egyet-mást beszélzen hitekenként egyszer kiczamogott, vagy hebeorka valami üzenet vagy kérelemmel az unitárius plébánushoz (akkor még így nevezték a lelkészt), néha ritkán pedig a várba Saphírához küldetett.

Pásztorluk és vadászok mind e mellett láttak olykor a vén Bonczát hosszú, fehér szakállal, nagy lengő fekete dolmányával a sziklák hegyormokon, távoli mély völgyek fenekében, vagy sötét rengetegek magányában bolyongani, füvet, szikladarabokat és kövületeket szedgetve, a melyeket nagy elmerüléssel vizsgált és tarisznyájába gondosan berakosgatott, mintha valami nagy kincs lett volna.

(Folytatjuk.)

SAPHIRA.

Köszoruzott pályamű.

Irta

HALMÁGYI SÁNDOR.

(Folytatás.)

IV.

A balítélet ostora.

E kis regény korlátai nem engedik, különben érdekes adatokat és részleteket használnának fel Dávid Ferencz föllépését, jellemét és bukását illetőleg. De így (a mint mondani szokták) csak dióhéjba szorítva kell megemlítenünk, hogy e férfiú, miután az Isten egységét hirdető vallás terjesztésében egy lángész hivatottságával és sikerével fáradozott, a Krisztus iránt tartozó tisztelet fogalmának értelmezésében egy lépéssel tovább ment, mint azt a négy (kath. luth. ref. unitar.) bevett vallást megállapító országgyűlési cikkely megengedé, s éppen 1578-ban nyilván kezdé tanítani ama, neki később életébe került tudományt: a Krisztus nem-imadását, s prédikálta erről templomban is.

Blandrata és a kolozsvári papok *) a néppel együtt, megütözközének ez új tudomány-

ban, s amaz inté a merész egyházi bölcset, hogy arról se nyilván, se titkon ne tanítsan, a minek következtében heves írásbeli vetélytámadott köztük.

Dávid F. thesiseket küldött át Blandratának. Ez harmincz ellentehesít szegzett azok ellenébe. Végre is, hogy a vita tovább ne harapódzék, utóbbi ötven papból álló gyűlést tartott Kolozsvárra, a melynek határozata az lön, hogy az egész tárgyat terjeszszék a lengyel unitária egyházak elibe, s azok ítélete döntse el a kérdést, a miben maga Dávid F. is megnyugodni igérte.

De, hogy az ellenkezésnek annál remélhetőbb vége legyen, lehvák Bazelből Sozzin Fauszot is, a ki 1578. oct. havától egész 1579-iki áprilisig Kolozsvárra együtt szállt Dávid Ferenczcel. A vitaközlés köztük szüntelen folyt a kérdés felett, s mindkettőjük iratát az erdélyi unitaria egyházak neve alatt Lengyelországha küldötték az unitáriusok fővizsgálata alá.

Történt azonban, hogy mielőtt ezeknek határozata elérkezne, Dávid F. egyházi közgyűlést hirdetett Tordára, daczára Blandrata tiltakozásának, kétség kívül bizva a tordai egyházi gyűlésen 322 pap jelenlétében kimondott, ugynevezett communis profecziában, a mely szabadságot engedett a köz-egyházi-gyűlésen meg nem határozott hitcikkéket fölött egymás-

lásnak is, s a püspököt (Dávid Ferenczet) kolozsvári püspöknek. — 1568-ban a gyulafejevári második vitaközlés alkalmával az unitárius papok evangélikusoknak, az ev. reformátusok katolikusoknak írták magokat. Ennyire nem valának még akkor népszerűsített megkülönböztetve a vallások. A mi az unitárius nevezet illeti, az már történetünk ideje előtt kilencz esztendővel, 1568-ban, a vitalmak közben került fel, a latin unus, vagy unitas szótól vérvén származását.

közt komolyan és minden veszély nélkül vitaközlő.

Erre aztán Blandrata rögtön feladta őt Batori Kristófnak, mint üjtőt, s az intézkedésekből azonnal át leheté látni, hogy a kérdés szomorúan fog végződni, a mint hogy ugy is lön. *)

Márkházi bujdosó útjában éppen azon napokban érkezett Gyulafejevárra, a midőn ez esemény következtében mindenki a legnagyobb izgatottsággal nézett elibe a következtéseknek. Mindössze is csak egy pár nap volt még június 2-dikáig, a midőn az egybehívott országgyűlés a nyughatatlan egyházi főnök ellen merész tanáért ítéletet volt mondandó.

Addig is azonban még inkább elkeseríté a kedélyeket az, hogy némely ellenérdekűek ezeknek folytán már minden egyes unitáriusban egy-egy hívet akartak látni azon tannak, a melyt a perbe idézett egyházi főnök kezdett vitatni. Szóval: lealázó, a létezés jogától is megfosztó bélyegyet akartak sútni az egész felekezetre, jóllehet az főpásztor értelmzését soha se fogadta be, hanem maradt a törvényesen megállított hitforma mellett, a mely a legdicőbb méltósággal ruházta fel a Krisztus személyt.

Am azért az említett gúnynev még is fennmaradt, s mai napiglan is bizalmas tréfa avagy személyes harag feleleveníti azt; de miután historiai tévedésnél egyéb alapja nincs, ma már maga az unitárius is csak mosolyog reá, mert minden miveltebb ember tudja, hogy e vallás hívei csak a Krisztus örökistenségét és az Atyával tökéletes egyenlőségét tagadják, különben hisznek ő benne, mint Isten fiában és

*) Ily című munka nyomán: Unitaria vallás története Erdélyben stb. Irta Aranyos-rákosi Székely Sándor. Kolozsvárra, 1839.

*) Lásd a Kolozsv. Közl. 142-dik számát.
**) E nevezet alatt unitárius papokat kell érteni, névszerint azon időből Hunyadi Demetert, Szathmári Istvánt, Bazilios Istvánt és Eppel Jánost. A felekezetek elnevezésében, ugy látszik, akkor még nagy határozatlanságban valának, s az egyseghívők vallását, mivel központja Kolozsvár vala, nevezték kolozsvári val-

ket ott heverni a sárban, hol a dísznók és bivalyok hevernek; nem hibáztattam soha inkább községi rendőri hatóságokat, mint azért, miért nem csukják be rögtön az ily elvetemülteket, hogy ne lássa őket a becsületes józan ember saját győelmére és szégyenére, hogy ő is ezen sárban fetrengő oktalan állatok arcát viseli! — Az Aranyos partján egykor egy helységen utaztam át, hol az egész falu részeg volt, az utcán egyetlen józan embert se lehetett látnom, s alig vergődhettem át a jobbra-balra dűledezők közt, kik azonfelül végtelen izgágaságaikkal, lehető botrányok miatt is aggodalomba hoztak.

Főként innepnapokon borzadalmas dolog faluhelyeken átutazni az utcákon czelengő gyermekek, és tántorgó vén részeg parasztok miatt!

Az érkorukra a rendőrség feladata volna szigorúan figyelni, s bezárni őket, midőn a mámor miatt megszűnnek emberek és arra méltók lenni, hogy az Isten szabad levegőjét szivhassák, s e részben az emberiséget köteleznék le minden kerületi hivatal, ha a helységi előjárókat szigorú felelősség alá vetné minden az utcán tántorgó vagy lármázó részeg emberért; mit minden hivatal joggal tehet, mert hisz minden részeg által a közbiztonság van veszélyezve, mert ha a testi ösztönöket az erkölcs és törvényismerő ész magokra hagyta, ki áll jót, hogy nem a nemtelen ösztönök törnek ki vad és gyilkos tettekben? ki áll jót, hogy ama részeg ember nem gyújtja fel asztagait, házunkat, nem káromolja össze, vagy éppen nem üti agyon az előtte elhaladót, a kezében levő vasvillával?

Hisz a mennyi gyilkos és borzasztó eset történik, ha jól számba vesszük, azt mind részeg emberek hajítják végre! A részeg veszedelmesebb az ördögnek. És nagyobb büntetést is érdemel, mert az ördög öszét a fatum vette el, amde az iszákos maga dobta a sárba emberi méltóságát. A régi népek rettenő büntetéseket szabtak az iszákosokra, korunknak ezen bünt legalább annyira kellene fékeznie, a mennyiben az a közbátorságnak és egyesek nyugalmának háborításul szolgál. De e bűn megrogzított itt, hol a községi törvény-kiszolgáltatás évtizedeken át éppen abban állott, hogy a helységek bíróságai, az elitáltak hitelére agyonitták magokat.

Gyöngédebb figyelmet igényel a gyermekkor, az értatlan s még fejletlen észű gyermek nem ismeri a bűnt, nem a veszélyt, s hogy bűnt ne kövessen el, s veszélybe ne rohanjon, arról a humanus törvényeknek kell gondoskodni.

A kisdédóvó-intézetek a lelki képzés mellett, éppen a fennebbi feladat megoldá-

sa végett létesültek, s kérdésen kívül, hol ezen intézetek virágzanak, ott a gyermekek sorsa biztosabb, s általuk okozható veszélyrel sincs a közbiztonság fenyegetve.

Megpróbáltuk mi is községekben ezen kegyeletes intézetek létesítését, de el kellett azoknak enyészniük, mert általában a nevelők nagyobb igényekkel állanak elé, mint a mennyi a községek pénztárai, s a nép áldozatképessége megbír.

Azonban arra való az emberi ész, hogy minden sebnek a körülmények szerint keresse gyógyszerét.

Ha szellemi nevelést nem lehet is adni kisdédóval a gyermekeknek, ki lehet azt könnyen eszközölni, hogy azok folytonos ügyelet, és apró munkásság közt legyenek.

Béreljen ki minden község egy alkalmas épülettel s udvarhelyiél bíró telket, fogadjon meg bele, mit jutányosan megtehet, egy tisztos nőt; ki a hozzáadandó gyermekekre, játékaikra, viseletükre felügyeljen, ki apró munkákat, tolltépést, selyemtenyészést sat. tüzessen apró jutalmakért, melyet a gyermekek közt ösztönül kiosztanak; tartozzék minden szülő felelős lenni arról, hogy gyermeke, fel négy-öt éves koráig, soha az utcán nem fog mutatkozni vezető nélkül; a kinek nincs módja gyermeke mellett cselédet tartani, adja ezen gyermek-felügyelő intézetbe, hol az e célra fogadott nő őket gondozni fogja, s akármely keze alá adott gyermek künn czellengéséről ezen nő lesz felelős. Bárki-nek ha öt éven alóli gyermeke az utcán mutatkozik, a szülők rögtön a községi előjáróság által 1 főtől 5-ig büntetendők; de ha igazolni fogják, hogy gyermekeket a felügyelő nőhez beadták, akkor e büntetést az utóbbi fizeti. A büntetéspénzekből a felügyelt gyermekek számára apró ajándékok, gyermekjátékok vásárolhatnának az előjáróság által, ki év végén a község előtt az ily büntetéspénz kezeléséről számolna.

Egy ily felügyelőintézet által rend és több biztonság állana fel a községekben, a gyermekek társaságban vidoran élnek, s munkához szokának; a szegény szülők, kiket a mezei munka házuktól távolított, nem rebegnének folytonosan honn hagyott gyermekeik sorsa miatt, s mindezen sok jót oly kevés áldozattal lehet elérni, hogy kivételre valóban semmi egyéb nem szükséges, mint minden helységben egyegy ügyes jegyző vagy lelkész, ki ezen indítványomat elolvassa, a dolgot a néppel megérttesse, s a helységi körülmények szerint a kivétel módját részletesebben megalapítva, ezen igen hasznos célt teljesedésbe is vigye.

En kezeskedem arról, hogy Erdélyben egyetlen-egy kerületi hivatal sem lesz, ki a községeknek ezen ügy körüli kiadását difficiálná, sőt hiszem, hogy méltó dicsérrel fogadná a jó irányú igénykezelést.

Ha indítványom valahol vizshangra talál és átfog vitetni, kérem az illetőket, hogy arról lapunkat értesíteni sziveskedjenek.

Dózsa D.

BELFÖLDI LEVELEZÉS.

Székelykeresztúri állatkiallítás. — Sz.-Keresztúron, f. é. sept. 14-kén történt az erd. gazd. egyesület f. é. mártius 10-ki választmányi ülésében határozott székelyföldi állatkiallítás, az érdekelt gazdaközönség meleg részvételével, az esős idő dacára. A kitűzött díjak következőleg lettek kiosztva:

1. 8 db cs. k. arany egy eredeti székely kanczára; nyerte B. Henter Lajos 7 éves tarka kanczaja. Dicsérő oklevelet nyert csekefalvi unit. lelkész, Szegedi István 5 éves fakó kanczaja.

2. 4 db cs. k. arany, egy 1 éves eredeti tiszta székely faju csikóra; nyerte csekefalvi unit. lelkész Szegedi István pej kancza - csikója. Dicsérő oklevelet nyert véczei haszonbérő Gidali Mihály egy éves pej paripa-csikója.

3. 3 db cs. k. arany egy két éves bikára; nyerte Deák Ferencz, Demeterfalván. Dicsérő oklevelet nyert kállyai Tarcasfalván lakó id. Pálfi Dénes ur kitűnő hat hónapos bikaborja.

4. 3 db cs. kir. arany a legjobban teljesítő tehénre; nyerte dobói ev. ref. lelkész Kállay István 9 éves tehene. Dicsérő oklevelet nyert csekefalvi Fodor László 10 éves tehene.

5. 2 db cs. k. arany két éves tinóra; nyerte szentábrahám Szentiványi Gyula ur. Dicsérő oklevelet nyert Keresztúrfalván lakó Bende Sámuel kitűnő üő - borja.

6. 4 db cs. k. arany a legjobban pár jármás ököre; nyerte n. galambfalvi Varga János öt éves pár ökre. Dicsérő oklevelet nyert n.-kedei Fekete Mihály feltűnően páros ikertestvér öt éves pár ökre.

7. 2 db cs. k. arany a legjobban fehér kosra; nyerte ábrahámfalvi Ugron Gáspár ur kitűnő kosa.

8. 1 db cs. k. arany a legjobban anyajuhra; nyerte ábrahámfalvi Ugron Gáspár ur. Dicsérő oklevelet nyert Erdő-sz.-Györgyön lakó Simon Antonia kisasszony rendkívül szép és nagy 1 éves juha.

M. Várhely, oct. 30. — Visszasán megy minden! Ha jól emlékezünk, egész nyáron át nem hallottunk az idén

dörgést, nem láttunk villámlást. Volt kártekonyp kárpótlással augusztusban mindent leforrázó hóharmat és tegnap este hat órakor egy félórás tartott égi-háboru, obligát mennydörgésekkel és cikázó villámokkal. Midőn ilyenek octob. 29-én történek, az ember fia korlátolt észlehetőségével könnyen arra a gondolatra juthat, miszerint az ég is... megháborodott. De kellett is a meleg eső, mert gazdáink a nem-vetetés miatt szinte-szinte kétségbe kezdtek volt már esni. Gazdákról írván, az erdőben való vadászathatásról mult levelünkhez pótlólag még azt is bátrak vagyunk kérdezni: ki fizeti meg a mezei gazdáknak azon kárt, melyet föl nem tiltható vetéseiken és szénafüreteiken a vadászok nyulászat és fűrészelést alkalmával az azokon szabad való keresztül kasul taposás által okoznak? Eddigelé csak a nagy harang, lehet a felelet. Bizony-bizony megeshetik a szegény gazda szíve, midőn látnia kell, mint tapodtatja más valaki vetését, szénafüvét, szőlőjét, szőlőt mindenét csak azért, mert a földje nem elég nagy arra, hogy föltilthassa. Hisz éppen mentől szegényebb valaki, s minél kisebb a birtoka, annál nagyobb szüksége van minden talpalattnyi földjére, és annál inkább ohajthatja, hogy ott ne praevariáljanak. Mert hány van Erdélyben olyan kisebb birtokos, kiknek földje vagy erdeje oly complexusban egy helyt együtt lenne, miszerint a mostani scala erejénél fogva feltilthatassák?

Tegnapelőtt szolgált itt misét erdélyi r. kath. püsp. dr. Haynald Lajos ő excellenciája. Templomszentelések és bérmlás által igénybe vett hivatalos utjában Jobbágyfalván gr. Rindsmaulcknál és Kelemen-telkén br. Henteréknél mulatott ő. Innen Terembebe, azután Kerelő-sz. Pálba ment ő nméltósága.

A „Hölgyfutár“ban egy vasuti történetekét, még pedig nem érdekelten olvastunk. Ehez egészen hasonló tréfának élő szemtanúi valánk minmagunk a vasuton Szolnok és Pest között. A kocsiiban többen ültünk, és a többek között egy pörge kalapos alföldi fiatal ember is, ki mak-raszabásu tájékpipájából józú bodor fustöket eresztett. Czelelőnél egy ablakos szemű, batyus, tobákoló damával szaporodott a vendégközörsz. A hölgy egy ebescskét is hozott magával melylyel egyre csokolódott. (Tiszta igazság.) Szemben ülve az alföldi fiúval, a nélkül hogy előbb egy szót szólott volna, a dáma kikapja emberünk szájából a pipát és... zsup! ki az ablakon. Az alföldink se szól, hanem villámsebességgel nyakon csipte a pusztító ebet, s küldte tájékpipája után. No volt azután hadd el hadd! „Sie Péttyar! Sie sáin szakadatlan fejlik, fejlődése nyomát kénrakodással és sóképződéssel jelelve. Az üreg fenekében kénképződésményekkel (kénsav és tim-só) vegyes víz csepeg, melynek gyéren hulló, s a szembetegek által használtató cseppjei fel-fogására, rendszeren tányérkák vagy más edények állanak.

A Budós hegyének süvegalakja már a távolból sejteti, hogy ő is, mint a további hegy-láncz tűzképzemény, a Székelyföld egy részén Cserkőnek nevezett trachyt, mely a föld ké-sőbb korában hatalmas gerinczeket képezve nyomult fel, s magával emeli a bekécske szakok idején a vizek fenekén rakódott rendes ülepeket. Ezen hegy tetején áll a Budós 3483. párisi láb magasságban a Cserkőnek phonolith (pengőböz) nemű változékába — s a kénsav lá-lása által hihetőleg timpalába is — átmenő ré-tegeivel. A trachytnek ezen hegyvonal több pontjain szétmeredező szirttekba szakadtok kül-seje a későbbi belhanyódásokat s aval kapcsolatos emelkedéseket tanúsítja.

Hogy a Budós — mely a hegy teteje felett mintegy abból kitolatva, meredek oldalokkal emelkedik a magasba — egy egykori izzany (vulkan) torkolatja felett áll, többek által igeneltetett. Sichtlich, egy látszik, a Budóst egykor rendes működésben volt vulkánnak tekinté, a fennebb említett csiszáló-alaku kőveket, mint kitörési képzeményeket, említve meg. Szerinte az üregben meleg a hegy alatti tűz közvetlen felsugárzása s a kénrakodás a tűzhegy meg nem szakadt működésének következménye; ő a Budóst vulkán hamv egybeállásnak s a szer-tesztét heverő fejére halványult kötőredékeket a kitörésekkor kihányt égett paladaraboknak nézte. Ehez közelítő nézetet ismételték már ré-gibb, újabb írók.

(Folytatjuk.)

TORJAI BÜDÖS.

Erdély délkeleti szélén Háromszéken, az annyira kellemes háttérrel bíró Kovásznától kezdve fel Bélborig Gyergyóban, a székelyföldön több irányban működő földalatti tűznek, mondhatni, meg nem szakadó vonala vonul végig. Ezen vonal jelenetei közt van a torjai Búdös, számos, szintoly vonzó pontok kíséretében. Mellette a Báványos várom, a Szent-An-na tava s a közel Bukkszád, szoros regényes-segeivel s a benne és környékén forró gyógy-vizekkel.

Volál, Torja meggett szőlőfaluja Háromszéknek s a Búdös határának felső szélén, a Csik és Háromszék közt lenyuló hegység egyik magas pontját képezte. A Torjáról, a mögötte húzódó völgy patakai mellett, közel négy óra alatt, azon hegy aljához érhetni, melynek tetején áll a Búdös. Ezen hegyre fel, kivált nyári időben gyakran járt, s fél óra alatt a Sós-mező nevet viselő hegygyakra vivő út vezet.

Ezen alóról süveg-alaknak tetsző, különben a hegylánccsal egybefüggő hegy, aljától tetejéig, érdekes jelenetek színhelye: a folytonos kén és só-képződés miatt több irányban feltűnőleg puha föld, már a hegyalján 3—4 hüvelyk mélységre feljára sárgallani kezd; benne a kötőredék felszine, repedésköze, for-gácsdarabok, falevelek, ág-törödékek kénnel borítva, maga a föld kénnel áthatva s göröngy-szerű porlaku s közben nagyobb töredékeny darabokban rakódott kénnel egybefogva; a szabadon álló mállékony porondkőszirtet külszine helyenként timsóval és vassálcikkal fedett; a kén használatlan hever, a timstó és gállicot állítólag némely kézdívásárhelyi kardoványosok testésre használják. Itt-ott szabadon vagy egy fa tövében kisdéd, kútalaku s részint jegecz-

tiszta forráskák jelennek meg, s községökkel az általuk lehellett kellemetlen szagú lég által tudatják; felszínükön egyes kénrakodástól sárgálló falevelek usznak, míg a kén fenekére nehezíti őket, honnan közülük egyes gyökérkére rakodott vas-éleg színe piroslik.

Fennebb, a felvívó úttól szintén jobbra egy terjedelmes revedély (Tuff)-telep lép szem el-be, kemény és részint kitűnő szép levelnyomatokkal, felette és között sor és kénkonny-léges források buzognak, melyek működésének eredménye az érintett telep.

Még fennebb az ugynevezett Sósmezőn terjed el a mult idők hatalmasb vizei által lerakott s néhol leggyöngédebb tapintatufestő-föld poralakban. Végre e felett egy, második, s mint látszik, az előbbinél régiebb, a val egy szerkezetű revedély-telep jelenik meg egy sósforrással. A Sósmezőn túl, a hegyoldalon leereszkedve az út, éretlen felszínű tűzeg-telepekhez s azok közt balra, a forrtógos nevet viselő s a felrohanó lég miatt folytonosan hanykódó forrás-fóhoz vezet. Végre, a helyt borvíz buzog fel, s mindezek közepett a hegy csupján áll a Búdös, fehérre halványult szirtfalival, melynek fűszájához egy a Sósmezőről bukók, s a Búdös szirtjeiről alomlott kötőredék közt kigyúzó óranegyednyi ósvény vezet.

Az ósvény kezdetén, az esőzések idején csergetegek által felszaggatott földből kikerült kötőredék közt számos fejtér, könnyű s a csiszlóhoz (Bimsstein) hasonló apróbb, nagyobb, de egy közepes alma nagyságát ritkán megha-ladó kötőredék hevernek, s a fennebb is hal-mazzal heverő cserépszerű pengő kötőredék színe-vesztettek, fejérek s jóval könnyebbek, mint sajátjuk szerint lenniük kellene, s csak szerkezetükből ismerhetni nemökre.

Ugyanazon ósvényen fennebb, az említett főüreg szájának megfelelő irányba érve, szem-

betűnőleg elnehezedik a lélekzés, mi az érin-tett üregben fejlőd, a szabad légnél nehezebb, az üreg száján ki s a meredek oldalon patak-ként alá folyó földalatti lég okozmánya; mire csak hamar szem elibe lépnek a Búdös több helyt szintvesztett sziklafalának itt-ott sárgálló oldalai, melyek a szirtnyílások felett könnye-dő kénnel borítva. Végre a főüreg votiv ron-gyokkal megrakott szájánál áll az ember. Egy alig másfél öl magas, ilyszűrű széles s mint egy két-három öl hosszú, lejtős mélyedés teszi a Búdös főüregét, melynek alja televény, hi-hetőleg beteges által lábaikon behordott föld, mely az eredeti hegyállást elfedte; oldalai a hegy szirtjei és síma padlázata, egy rétlapján fekvő s befelé ereszkedő szikla. Ezen jelenték-telen üreg beljében (mint már többek által fel-jegyeztetett) a halál vert tanyát s állati élet csak lélekzetet visszatartva létezhet. Fichtel 1778-ban *) egy az üreg beljéből társához ki-szólalót említ meg, ki gondatlanságáért rögtö-ni hallalal adózott. **)

Két-három lépés ezen üreg beljébe a sebe-szen lejtő alján, csak hamar oly mélységbe me-riti a bemenőt, hogy szája, orra a bejárás kü-szöbével közel egy irányba jön, de még az előtt, az ezen üregben a bejárás küszöbe felett felgyűlő s azon ki a napsugáránál látszó rez-géssel aláfoló lég, már lehetetlenné teszi a lé-lekzést, sőt magasabb légrétegben is, a közön-séges lég által szivacs modora felszívattván, é-gelőleg hat a tudóba.

Ezen fojtó s kívülről is kivált a szemeket ingerlő s a testre melegség hatását gyakorló lég, az üreg fala széleinél s feneké oldalnyí-lá-

*) Beitrag zur Mineralgeschichte von Siebenbürgen Nürnberg 1780.

**) A Búdös üregében történt legújabb halál esetét közli a Sieb. Bothe 88-dik száma.

Barbar! Sie nemember (Unmenschen). „Az alföldi csokolni való phlegmával csak annyit mondott: „Tessék refutálni!“. Per még se kerekedett a dologból.

Lesz söröcsarnokunk is. Nem tudjuk, vajjon Kis Márton ur a frankfurtiakat huszasokkal fogja-e bérelni a felső országi fogadások módjára, hogy több vendége legyen? Vagy talán az idei rozsbortermés fogja-e a toroknedvesítőket az árpalé karjaiba hajtani? Mindenesetre a gambrius hívei részére új vívmány, csak a serfőző tegyen ki aztán magáért, ha a komlókeserítette meg a potrohodással karöltve járó italt megkedvelteni akarja. — Esmelánczolatnál fogva megemlítem azt is, hogy a nem költői tobakolás (burroktázás) itt a gyengédebb nem között is kezd divatba jöni. O tempora, o mores! Még a szivar is jobban áll a hölgy szájába, ez legalább emancipált Sande George-féle amazoni kinézést kölcsönöz; de... tobakos pixis! Dejsze, ne rontsuk senki guszusát. Kinek a pap, kinek a papné.

E napokban utazott itt keresztül a tavalyi kolozsvári szintársulat volt tagja Nagy Pista, ki, mint halljuk, udvarhely-kerületi főnök, es. k. kamarás, Horváth Albert ur ő nagyságának pártfogása reményében, Magyarországra utazik szerencsét megkísérteni, hogy a Székely-föld részére egy ügyes színészársulatot szervezhessen. Sok sikert és dus eredményt hozzája! r. k.

Torda. (Felelet, köszönet, és elismerés.) — A Kolozsvári Közlöny szept. 29-ki 120 számában leiratik a tordai szept. 20-ki tűzveszély, nem a leghívebben; mert öt lakhelyett, Isten hála! csak három szalmás ház égett el, s azok fa-derekből is maradt meg, a negyediket magam fedtettem le, a városokat illető tűzoltási rendtartás 62 §-sa értelmében, s így mivel én is egy törvényes „parancsaló“ voltam r. l. pedig, mint tudósító, az alábbi idézet szerint ír, s polgártársaim előtt következőleg compromittálna: „Járási főnök szóval, tettel előrement, (igaz, helyesen és kötelességből folyólag, köszönet ölette:), „rajta kívül sok parancsaló volt még, kik, egyik a másikával ellenkezőleg, rendelkeztek;“ ennek első része igaz, és helyesen: mert a tűzoltási rendtartás 53 és 58 §-sai a polgármestert nevezik a tűzoltás vezetőjének, s ugyanezt még 1854-ben az illető hivatal irásában is reám ruházta, s ezt ön r. l. új törvénynek se higye; mert 1853-ban csak az 1788-ki tűzoltó-rendszabály nyomottat újban, és így, régen és most a tűzoltás vezetése polgármesteri kötelesség, disputáltatása esetében polgármesteri jog, s ezért magam kértem fel rendőri szolgabírákat, czéhmestereket egy, vagy más teendőre, küldtem várososzlókat, tizedeseket, székerek és edények után, s tatonók hajtására, s a népek sűrű-rendbeli körülállására; de nem való, hogy ezen parancsolók egyik a másikával ellenkezőleg rendelkeztek, mert a szél, mintegy Pindár, valamere negédje ragadta.

Lelketlen tűzzel nyomta ki indulatit, s történt, hogy ilykor a nép egy része, horgasok, villások, nagy és kis vizipuskások, azon pontra vitettek át, hol a dühöngő elem új áldozatot keresett, s ez tetszhetett a r. l. sajátos oltási rendszere előtt ellenkezőnek, — ki bennünket kisebbeket új methodja szerint, az alatt míg a polgártárs háza, butora, takarmánya egész életi-keresete perzselődik, a vész-harangok kongnak, az égették sirnak, a nép a szél hatalmától elijedve, rémületben van, Sinába szeretne küldeni, hogy ott a szőlő-evőket korlatoljuk, vagy éppen vizsgáljuk, hogy ugár — karos szőlő-mivelést tett-e gazdájá? gondolom egy új tan nem lesz ragályos; de én az igazságnak s a nép jellemének, tartozom e nyilatkozattal, hogy mint a ki, főnök, rendő, orator urakkal legutóbbára eljövő a vész-helyről, s ez alatt a Sina-szőlő alján többször megforduló, bizony egy tolvajt se láttam, nem is volt csemegélni való idő, — s gyümölcs is — ezen muszka

klímás Sinában, s ezért emelém felgyenge szóm.

Továbbá azért, hogy megköszönjem e téren is Torda telkes lakóinak, — hogy az öntudattal nem bíró szerencsétleneket mint kőfal vették körül, s ez által Eol uram minden fortélyait kijáztatva, a tűz tovább nem terjedését egyedül így eszközölték.

Hogy megköszönjem, a többek között nyolcz férfinak és négy nőnek, bámulato gerjesztő bátorságukat, s illetőleg szolgálataikat, s megköszönjem azon városunk mindna részén mutatkozott részvétet, mely szerint segélyre lett felhívásomnak néhány nap alatt 305, 46 kr. v. sikert biztosítottak; melyet én a három égett tulajdonos, és a lerontott házfedelű lakó között proportionáliter elosztva, kézbesítettem, s ők önök iránti hálájukat könyveszemeikkel tanúsítva, reményben vannak, hogy a közeledő tél fedél alatt érendi.

Végre r. levelező ur! ha nem a M. F. volt kakas-tollas levelezője lelke szállt önbe át per metempsichosim, hogy semmi, a mi tanácsai, nem állhatja; fölhirom, mint-hogy az ön által felhozott bőrvéder az archiumban, muzeumi ritkaság, vállaljon ön el a vizipuskával most Franktől vásárolt pléh-vedrekből egyet, vagy pedig, ha tűzoltási új methodjából hágy el valamit, s ezen mult századiból is vesz át valamit, legyen ön valamelyik fertályban egyik tűzoltó biztos, s veres, fehér színű szalagot vegyünk kalapjára, a tűzoltási rendtartás 72 §-sa szerint, nem azért hogy én is megismerjem önt; én itt az árczokat is ismerem; hanem szegény községünkért; mely nekem is, önnek is anya, s nem kedveli, hogy minden kebelbeli lény, hiányos — árnyékos, alárendelt értelen, nevetelőnek irassék le az igazsággal ellenkezőleg; így községünk némely fia Torda királyi városa létele kérdésében, nem átalják nyilatkozni, s illetőleg informálni, hogy itt kapacitás, hogy itt succrescentia-hiány van, ánde felejtik, hogy Szi. S. Szi. U. V. J. B. J. F. M. Sze. M. B. E. Sz. J. Sz. E. V. Gy. K. L. E. E. F. F. P. I. L. A. s H. K. N. Gy. B. D. sat. a most járási, s városi szolgálatban levő husz egyéneken kívül, oly egyéniségek, kik három nyelven szolgálni képesek.

Nagy Miklós,
polgármester.

KOLOZSVÁRI NAPLO.

* A hírlapbélyeg-adó életbeléptetése. Ischelből f. évi oct. 23-ról kelt legfelsőbb határozat folytán a közelgő 1858-k évi január 1-jén kezdve a hírlapbélyeg-adó minden politikai hírlapra nézve kötelezőleg, visszavonhatatlanul gyakorlatba lesz hozva! És így az osztrák birodalom sajtója e naptól kezdve azon szomorú dicsőségben részesül, hogy oly nehézségekkel küzdjön, a minőkre világrészünkön sehol se találunk; mert a bélyegadó — mint az „Oest. Ztg.“ írja — más országokban is gyakorlatban van ugyan, de nálunk az rendkívül magasra van feszítve, s minő a kiadás szétküldözése tetemesen nagyobb költségbe kerül, tekintve a nagyszámú hivatalos lapok kiváltás-golt állását, s azon körülményt, hogy közönségünk olcsóságához van szoktatva, a nem-hivatalos politikai lapoknak, a melyek január elsőjét túl akarják élni, e rendszabály oly nehézségeket gördít elibe, a melyeknek leküzdéséhez sok erély és áldozatkészség kívánatik. remélünk kell azonban, hogy, hogy a sajtó e „nehéz megpróbáltatást“ ki fogja állani, s annak dacára folytatott élete és további virágzása által bebizonyítja, hogy jelentősége a közönség előtt valamivel több egy divatozikknál, a melyet könnyen lehet nélkülözni. Az illető rendeletet jövő lapunk hozandja.

* A legelső erdélyi költő, a ki hazája regényes és festői bércvidékeinek lélekemelő szépségét megtagadja, Szász Károly, a ki a „Hölgyfutár“ legközelebbi 247-dik számában e költeményt bocsátá közre:

Sik a róna, nines heg és völgy rajta,
Nem akad meg szemem pillanatja.
Végig látom a nagy messzeséget,
Tekintetem végtelenbe téved.
Bérczek között rab a szem, a lélek;
Rám szakadnak: mindig attól félek;
Sulyos a hegy, úgy nyomja lelkemet: —
Itt a lélek szabadon repülhet.

* Az „Oest. Z.“ szerint Erdély polgári és katonai kormányzója herceg Schwarzenberg Károly tábornagynagy családi ügyei érdekében tartózkodását Csehországban megújítja.

* Az Olt mellékiról ugyan e lap azon örvendetes tudósítást közli, hogy ottani több helységekben a commassatiót megkezdették.

* A „Kreuzzeitung“ írja, hogy a hírlapbélyeg-adó már megállapított rendszabálynak tekintendő.

* A cs. k. udvari színházban, a karint-hiai kapu mellett Bécsben, közelebbről Gollinellinek egy „Juliska“ című balletjét adták, a melyről a bécsi kritikusok nem sok dicsőretet mondanak.

* Tompa M. barátunkat nagy csapás érte, írja a „Napkelet.“ Hat éves, egyetlen fia, Géza, mult hó végén meghalt.

* Legmagasabb kegyelmezésben részesültek a magyarországi politikai menekült-közöl: Sziredy József, Varga István, Barcsay Gergely; az erdélyiek közöl: Lászlófalvi Vélies Károly és Orosz Ferencz. A galicziaiakból Ziblikiewitz Mihály, a bécsiek közöl Euler József, Straka Adolf csehországi és Wiesner Alajos korinthiai, a kiknek folyamodványaik nyomán a büntetés nélküli visszatérés az ausztriai birodalomba megengedtetett.

* A pénzpiaczokról mindenfelől szomorú tudósításokat közölnek a lapok. Egyik ház bukása a másikat követi. A Boskowitz-féle krida Pesten és Bécsben még mindig foglalkoztatja birodalmi lapjainkat. Most meg Amerikából is azt írják, hogy a new-yorki és bostoni bankok — egynek kivételével — fizetéseiket mind felfüggesztették. A zürzavar iszonyu.

Nemzeti színház. (*). Nem éppen kellemetlen meglepetéssel tapasztaltuk, hogy Láng B. ur a tavalyi szintársulathoz, elkezdve a volt igazgatótól (Gyulai) le Debreczenig, némely tagokat társulatához szerződttetett. Így például: mellőzve a három első előadást, tegnapelőtt (nov. 3-kán) Jókai Mór ismert, „Dalma“ című regényes drámájában a czimszerepet Váradiné, Oldamurt Balog K. a rhabonbánt Turcsáni, a vádlott nőt Balogh Károlyné, Disabolt Gyulai F. s az első hírnököt Debreczeni játsza. Azonban figyelmünket ez alkalommal különösen Elemir szerepének képviselőjére fordítottuk, a melyet Takács adott, a ki, mint látszik, kiváló tagja a társulatnak. O. Hirtlingi Mari és Szigeti az újonnan jött személyzetből eddig leg több érdekelt is ébresztettek maguk iránt. A két utóbbról azonban alkalom szerint csak majd máskor akarunk szólni. Most néhány szót akarunk szólni, csupán Takácsról, a ki már első fölleptével felhívta az emert, őt mint oly színészt szemlélni, a ki neké játéka a komolyabb művészi feladatnak látszik megfelelni akarni. Ha nem csalódunk, a szorosabb értelemben vett jellemzések képviselése, a mi nem kis feladat, egyenesen reá is van bízva. „Bibor és gyász“-ban láttuk őt először, mint II. Istvánt, s szép hangszere és szabályosabb, az érzelem és helyzetet őszhangzóbb plastikai játéka rögtön megragadta a figyelmet. Tagadhatlanul eleven színekkel is festé a föl adott jellemet, s jóllehet a szükséges mértéktartás hiányában az árnyalás kissé hiányosan ütött ki, jól ábrázolt. Elemir phantasticus, hősi szerepében új, de nem valami háládatos tér nyílt tehetségének további bebizonyítására. Ez eszményi jellem, eleiől fogva végig a legsentimentálisabb hangulattal, nem rozsol volt válasza Takácsotól arra, hogy további kétségben tartson az iránt, ha vajjon szavallatában nem kevesebb-e az igazi mint álpat-hoz. Annyi bizonyos, hogy érzelmese, olvagt hangon szavalt, s e mellett minden moz-dulata, jövése, menése, mind lyrai volt, ha lehet úgy mondani. Mintha csak az idős Lend-vayt láttuk volna! Takács lágy, epedő hangja, deli magatartása, sőt alakja, pátosza és modorával a csalódásig is hasonlít hozzá; hason-lít még abban is, hogy kivétel nélkül folytonosan olvagt volt, s kevés hajlandóságot mutatott különbséget tenni az oly helyek közt, a hol maga helyén van a declamatio és a közhelyek közli, a hol a mindennapi beszéd hangja az igazi. E szerepbeni szavallását egyhangunak, fel-fogását egyoldalunak kellene ezek után nevez-nünk; de mint mondtuk, Elemir nem lehet próbaköve Takács tehetségének, a mely élvezetes színházi estékről kezeskedik, úgy hisz-szük.

Értesítés

a gazdasági és iparkiallítás ügyében.

Hogy a már bejelentett kiállítási tárgyak a kellő időre annál pontosabban beérkezessenek, s a kiállítás rendezésében minél több figyelem-mel lehessen eljárni, alólirt bizottmány elha-tázza, a tárlat megnyitását f. hó 12-ről, 18-kára halasztani el.

Midőn erről a t. cz. kiállítókat, s azokat, a kik a tárlatot meglátogatni ohajják, értesíti, tudatni kívánta még alólirt bizottmány, hogy a kiállításra szánt tárgyakat még f. hó 15-keig kész elfogadni, s hogy a tárlat a fennirt napon ünnepelesen megnyitvatván, látható lesz f. hó 19, 20, 21 és 22-k napjain.

A visszaküldésre kijelölt tárgyakelvitelének határidejéül november 30-ka tűzetik ki, a melyen tul a bizottmány azokról felelősséget nem vállal. Kolozsvárt november 3-kán. 1857.

A rendező bizottmány.

KÜLFÖLD.

A dán-holsteini ügyet katonás ember vette kezébe, a kinek ez a németek benseleg érdeklő kérdés első kormány-zási vállalata levén, tudni is fogja azt kielégítőleg végrehajtani. A porosz her-czeg, — a felhivatalos „Zeit“ határozott jelentése szerint — a szövetséggyűlésnél levő porosz követnek parancsot küldött, hogy a holsteini ügyet haladék nélkül ter-jeszse a szövetséggyűlés elé, s e végre Ausztria gyámolítását is vegye igénybe. Sőt tudni akarják, miképp a porosz her-czeg egyttal úgy nyilatkozott, hogy Po-rozország soha se fog Németország irán-ti kötelességéről megfejtkezni, ezen kö-telességek teljesítését pedig nem szabad Ausztriával folytatott meddő vitákban ko-resnie.

Párisból pedig táviratilag jelentik az „Osserv. Tr.“-nak, hogy ott (t. i. Páris-ban) már Ausztria — és Poroszországnak Dániához intézendő ultimátumáról be-szélnek.

A dunai fejedelemségek kér-dése miatt nem nyughatik a franciaia kor-mány. A hivatalos „Patrie“ Strat-ford lord személyes beavatkozását, Fran-cziaország elleni rozsbakatát, okolja azon bizonyos „államesinyért“, mely Konstan-tinápolyban végbe ment, s Pesigny gróf oda van utasítva, hogy tegyen kér-dést Clarendon lordnál az iránt, meny-nyiben élt vissza újból e nagy „békebon-tó“ a portára gyakorolt befolyásával. A „Patrie“ hálátlansággal vádolja a portát, hogy magát Franciaország tanácsától el akarja szigetelni. A keleti háborúra emlé-keztetvén a portát, felkiált: „Mi ott kö-zel két miliárdot költöttünk, s közel két-százezer embert áldoztunk fel. Ha Török-ország oly könnyelműen koczkáztatná ere-dményeit azon háborúnak, melyet mi állot-tunk ki helyette, am tudja meg, hogy Franciaország nem engedné azokat elvesze-teni, hogy azoknak megtartását illető-leg, Franciaország őszhangzásban lenne mindazon államok öntudatával és érdeké-vel, melyeknek ő szövetségese, és mind-azon népekével, melyek bizalmukat ben-ne helyezték.“

A „Patrie“ tehát mint látszik, meglehetősen bizik (legalább úgy mutatja) a párisi congressusban. A „Köln. Ztg.“ szintén vérmes reménnyel néz a congressusra, csak hogy unio-ellenes érte-lemben. Szerinte mind Pétervárott mind Berlinben kedves hatást tett a fejedelemségekben a legszélső pártnak túlnyomóságra, sőt egyeduralkodásra lett jutása, Ausztria aggodalmait, hogy azon új királyságban csak a felforgatások új tűz-helyét nyerné, őszinték és alaposak. Minő izgatottságot idéz már is elő ez a román-lárma a körülakó szlávok közt! Monte-negrolan kénytelen volt Ausztria már hatalomhoz folyamodni; Szerbiában pedig gonoszul megy a dolog. Mint az „In-dependance“-nak írják, a fejedelem éle-te elleni összeesküvés megett a volt feje-delem Obrenovics Milos rejlik. Hogy az elveszett hatalmat újra kezébe kerítse, Bukurestől, a hol megtelepedett, állítólag pénzt és utalványokat küldött párthi-veikhez Szerbiába.

Mint Turinből írják, a franciaia kor-mány felett már az utóbbi török jegyzékre s közölte azt a szárd kabinettel. Láthatni, miképp a franciaia kormány csak a legvégső esetben fogja az unio eszméjét elejteni. Mindenesetre a maga visszavonulását csi-nosan fogja keresztül vinni, mutatva a ro-mánoknak, hogy mindvégig hősiég küz-dött, de végre a túlhatalomnak engedni kényszerült. A nagyszerű unio-vadászat eredménye lesz végre egy nyulacska — az adminisztratív unio.

Egy porosz lap legközelebb azt mondja, hogy őt azon eszme, mely sze-rint Törökországból egy román királyságot a török terület épségének minden sértése nélkül akarnak kivágni, fölötte emlékez-teti Shylock-ra, a kinek adása testéből úgy engedtem meg egy font húst kívágni, hogy a mellett vért ne ontsón. Az említett porosz lap a dolgok állásából azt veszi ki,

zogy Franciaország Konstantinápolyban ah egész kegyet eljátszotta, s keleten ismét Anglia, vagy is Redcliffe lord az ur.

Jelentős, miképp a „Nord“ éppen e perczen figyelmeztet, hogy egyedül Franciaország nyilatkozott az unio mellett mig Oroszország visszatartotta véleményét.

— A delhi tudósítások némi kiegészítésül megemlítjük, hogy a sept. 14-ki ostromok, midőn a britek a városba bevonultak s erős állomást foglaltak átmaszpontul további működésre, Nicholson tñok sebet kapott.

Az „Ind. belge“, melynek az angolok irányában kezdet óta még szuszszanása sem volt jöfőle, egy marseilloi sürgönyt közöl, mely szerint Havelock és Outram tñkok vették volna be Delhit (1) és most a főkölök ostromzárólnak e várost, s benne természetesen az angolokat, a kik e szerepsere által igen kényes helyzetbe jutottak volna, eleségők se levén. Kell-e ezen hírek utórése iránt kétségeskednünk, midőn annak első része oly világos valótlanság?

— A sheffildi munkások által a krimi események emelendő emlék alapköve letételekor Cambridge herceg érdekes beszédében kiterjeszkedett az indiai angol kormányzásra is. „Könnyű most, ugymond, okoskodni, mit kellett volna tenni, miután kárunkon tanultunk. Jövére az az egy tanulság mindenetre áll, hogy nem kell ezentul hadseregünket annyira alászállítani, mint eddig tettünk, nehogy készül-

lenül találjanak bennünket hasonló események, mint az orosz háboru és az ind lázadás. Oly tanulság, melyről soha se kell megelégednünk.“ A generalissimus után egy tábornok szólt, möhóvén, hogy az ind hadseregnek nem volt oka föllázadni, s igazságtalanság a keletindiai társaság nyakára hárítani a vádat.

— Cullen dublini rom. kath. érsek pásztori levele, mely Anglia iránt az indiai mozgalmak ügyében ellenséges szellemel lehel, teljesen kárhóztatva lön a szent atya által.

— Bizonyosnak állítják, hogy legközelebb nyilatkozat fog megjelenni Nemours hgtől, Lajos Fülöp életben levő legidősebb fiától, melyben testvérei nevében is lemond minden összeköttetésről Chambord gróffal, s kijelenti, hogy az Orleans család a 20 éves Páris gróft ismeri el a család feje gyanánt, valamint hogy csak azon alkotmányos királyságnak is hódol, melyet a fiatal herceg képvisel.

UJ POSTA

— Páris, oct. 30. Cavnac tábornok meghalt.

— Az oct. 29-diki „Constitutionnel“ René által aláírva egy cikket közöl, melyben el van mondva, hogy a párisi értekezlet nemcsak a divánok kívánatát, hanem a porta épségét s az európai súlyegyet is szemelgett tartandja. A „Const.“

azt hiszi, hogy a hatalmasságok az egyetértés lelkétyübmegörzik, s a kérdést minden érdek kimelésével fogják megoldani. Ugyancsak 29-kén a „Pay“ oda nyilatkozik, hogy Franciaország a fejedelemségek uniójára vonatkozó igényeit mérsékelni fogja.

Mint bizonyost állítják, hogy Thouvenel a kért szabadságidőt bizonytalan időre fogja megnyerni.

A kormány elhatározta az ez ideiseregutalékat felére leszállítani.

— Turin, oct. 25. A követkamra feloszlatoznak nyilvánítatik s a választó collegiumok nov. 25-re hívnak össze.

— A „Frankf. Journal“ jelenti, hogy Laubenburgnak az alkotmányt és a hercegségek kötésszerű jogait s viszonyait illető sérelme a szövetséggyűlésnek előterjesztett.

— A porta, hírszerint csakugyan el akarta a fejedelemségi divánokat oszlatni, de Anglia és Ausztria tanácsára, felhagyott ezen gondolattal. Állítólag azonban arra mégis felszólította a divánokat, hogy politikai kérdések tárgyalásától tartózkodjanak és csak adminisztratív ügyekkel foglalkozzanak, különben fel fognak oszlatni.

A török kormány, mondják, világos nyomaira jött egy kitöréndett szláv mozgalomnak, miért is szláv tartományaiban a helyőrségeket megerősítette.

— Egy bombay-i sürgöny szerint oct. 27-ről, az angolok legelőször Delhi éjszaki részét vették be, sept. 26-kán az egész

város kezökben volt; — négy hadoszlop, melyeknek egyikét a kasmiri jutalek állította ki, intézte a rohamot. A főkölök a város falai közt igen makacs ellentállást tanúsítottak. A sindi 15,000 emberből álló csapatok utjokat állták a Delhiből menekülő lázadóknak.

— Delhi, a lázadás színhelye be van véve, mielőtt egyetlen Európából segélyül küldött katona megjelent volna a csatateren. A nép Havelock, Outram, Nicholson hadjáratát a kutak borontásával, az élelem elpusztításával, falvak fölszámolásával sehol se gátolta. Mennyi biztató körülmény, mely hinnünk engedi, hogy a mint az Európából érkező csapatok is föllépnek, nem lesz többé szó a lázadás tovább terjedéséről. Már pedig 84 hajó 32,664 emberrel részint utban van Indiába, részint már megis érkezett Kalkuttába. Ha ide számítjuk azon 900 embert, a kik Suez felé vonultak, s azon 3159 embert, a kik a napokban hajóznak el, azon egyezreddel, melyeknek szintén ki van adva a parancs indulásra, összesen 40,000 főre megy azon európai haderő száma, melynek jóval nagyobb része még ez év folytán Indiában lesz. Nem csoda, ha sokan már bevégeztnek tartják az egész ind. lázadást.

Bécsi börze. october 31-dikán. Erd. urbéri papir 78³/₈. Magyar urbéri papir 79. Nemzeti kölcsön 82¹/₄. Arany darabja 4 fr. 57¹/₄ kr. Ezüst 6⁵/₆.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ÁRON.

HIVATALOS HIRDETÉSEK.

Kivonatban.

A kolozsvár-megyei cs. k. törv. szék f. é. octob. 20-ról 1845 sz. a felhívja Vikol Kristofot, a Vikol Simon örökösei ellen 2400 eft. iránt Dósa Lajos részről ügyvéd Nemes József által indított perben képviselő kinevezése végett. Részire kirendelt ügyvéd Vajna Sándor.

A baróthi cs. k. járás-hivatal f. é. oct. 22-ről 3729 sz. a pályázatot hirdet következő közseg-jegyzői állomásokra: 1) a bőlönire 250 eft. évi fizetéssel, szabad szállással, 6 öl tűzfával és írószerre 24 eftal. 2) a középjajaira 200 eft. évi fizetéssel, szabad szállással, 6 öl tűzfával és írószerre 20 eftal. 3) a nagyajaira (Miklósvár-ral és Ürmössel) évenként 350 eftal, szabad szállással, 8 öl tűzfával és írószerre 30 eftal. 4) a középzire (Ágostonfalvával) 200 eft. évi fizetéssel, szabad szállással, 8 öl tűzfával és írószerre 24 eftal. 5) a vargyasira évenként 200 eftal, szabad szállással, 6 öl tűzfával és írószerre 20 eftal. 6) a felső-rákosra (az alsóval) évenként 240 eftal, szabad szállással, 8 öl tűzfával és írószerre 24 eftal. 7) a baróczi (lasztelek, Száldobos és Fülével) évenként 300 eftal,

szabad szállással, 8 öl tűzfával és írószerre 30 eftal. 8) a baróthira (Bibarczfalvával) évenként 300 eftal, szabad szállással, 6 öl tűzfával és írószerre 24 eftal. 9) a telegdi-baczonira (Sepsibaczon, Kis-Baczon, és Magyar-Hermánnal) évenként 300 eftal, szabad szállással, 8 öl tűzfával és írószerre 30 eftal. 10) a szárazajaira (Bodossal) évenként 250 eftal, szabad szállással, 6 öl tűzfával és írószerre 30 eftal. — A magyar és német nyelvet tudó pályázók adjákbe oda szabályszerű kérvényeiket f. é. nov. 15-éig.

Urbékkárpótlási tőke-utalványozás.

A dézs-megyei cs. kir. törv. szék f. é. sept. 23-ről 4354 sz. a. tudatja, hogy Veres Imrénnek kozárvári birtoka után 407 eft. 52. kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések beadandók f. é. decemb. 10-éig. Targyalása 1858 február 10-én d. e. 9-kor.

A dézs-megyei cs. k. törv. szék f. é. oct. 6-ról 4593 sz. a. tudatja, hogy Szarvadi Dánielnek czoptelki birtoka után 1984 eft. 22³/₄ kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések beadandók f. é. dec. 14-éig. Targyalása 1858 jan. 14-kén d. e. 9-kor.

A m.-vásárhely-megyei cs. k. törv. szék f.

é. sept. 25-ről 5284 sz. a. tudatja, hogy id. b. Bruckenthal Józsefnek szancsali birtoka után 196 eft. 51¹/₄ kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések beadandók f. é. dec. 22-éig. Targyalása 1858 február 22-kén d. e. 9-kor.

A kolozsvár-megyei cs. k. törv. szék f. é. sept. 24-ről 8910 sz. a. tudatja, hogy Olovány Mihálynak kis-budaki birtoka után 256 eft. 33³/₄ kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések beadandók f. é. dec. 12-éig. Targyalása 1858 feb. 16-kán d. u. 3-kor.

A kolozsvár-megyei cs. k. törv. szék f. é. sept. 24-ről 8905 sz. a. tudatja, hogy pávai Vajna Eleknek m.-péterlaki birtoka után 606 eft. 26³/₄ kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések beadandók f. é. dec. 12-ig. Targyalása 1858 feb. 15-kén d. e. 9-kor.

A dézs-megyei cs. k. törv. szék f. é. octob. 6-ról 4592 sz. a. tudatja, hogy Herczeg Rozának, volt özv. Benő Józsefnének, most Incze Ferencznének csaba-ujfalui és bátoni birtoka után 8551 eft. 50 kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések beadandók f. é. dec. 15-éig. Targyalása 1858 feb. 15-kén d. e. 9-kor.

A m.-vásárhely-megyei cs. kir. törv. szék f. é. sept. 25-ről 5113 sz. a. tudatja, hogy gróf Teleky Mária Jakabos Jánosnének czikmán-

tori birtoka után 3214 eft. 16²/₄ kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések beadandók f. é. dec. 1-ső napjáig. Targyalása 1858 február 1-ső napján d. e. 10-kor.

(284) (2-3)
M 5976. 1857.

Pályázati hirdetmény.

A cs. k. n. mlgu helytartóságnak idei 17,414 sz. alatt kelt jóváhagyó rendelete folytán a Kolozsvári Tanácsnál egy ideig. 2-dik adó-számtisztai állomás fog létesülni évi 400 frt fizetéssel.

Melyre is a pályázatot f. é. november 20-ára megállított záridőre azon hozzá adással teszi közzé ezennel a Tanács.

Hogy a pályázni kívánóknak az irtt idő alatt alóirt Tanács-hoz még pedig ha közhivatalokban vagnak hivatali előjáráságuk után bényújtandó és szabályszerű bélyeggel ellátandó kérelmek s ahoz zárandó bizonyításiak utján ki kell mutatniak, eldigi közszolgálati minőségöket, továbbá ez országban divatozó nyelveknek tudását különösen számtanbéli jártasságukat és végre politikai és erkölcsi magaviseletét.

A Kolozsvári Tanácsból, oct. 28. 1857.

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(286) (1-6)
STEIN JÁNOS Kolozsvártt és WITTICH JÓZSEF M. Vásárhelyt, a nagyérdemű t. cz. olvasó közönségnek ajánlják

KÖLCSÖNKÖNYVTÁRAIKAT

a melyekben a magyar, német és francia szépirodalom ugy régibb mint legujabb termékei találhatók, még pedig nem csak helybeli hanem vidéki olvasók számára is.

Kölcsönkönyvtári szabályok és a könyvek névsora nyomtatásban 20 pengő kron kapható.

(283) (2-3)
Vendégfogadó kinyitása
N. SZEKENBE.

Alóirtnak van szerencsése a mélyen tisztelt t. cz. utazó közönséggel tudatni, hogy ő Nagy-Szebenbe Hammel Gáspár féle, a „Fejér Oroszlányhaz“ czimzet vendégfogadót örök áron megvásárolván, azt a legujabb izlés szerént, legkényelmesebben kiujjittatá, ujból butoroztatá és 1-ső novembertől 1857. megnyitandja, annyival is inkább reméli alóirt kegyét és megelégedését a t. cz. utazó közönségnek megnyerhetni, mivel minden figyelmét arra fordítja, hogy legjobb izü etkei, tisztá jó izü borai, pontos szolgálat mellett a legillendőbb árba szolgáltatassanak ki. — Ugyancsak 1-ső novembertől 1857. Biasini Pest brassói gyorsutazási intézet gyorskocsijai is hetenként kétszeri indulásaikat Brassó, Kolozsvár, Nagy-Várad és Debreczenbe, vendégfogadomból teszik, a hol a fent irt intézet iródája is létezik, gynyök Kaliány vezetése

alatt utasak és pogyászak ezen fent-irt vonalakra felvétetődnek
Kelt N. Szebenben, 1. nov. 1857.
GOTLIEB KOPPEL vendégfogadó tulajdonos.

(285) (2-3)
békási szőlőhegyben, egy jólmeg trágyázott Luczernásnak elkészített 9 fertály földrészt, ugy az ezzel kapcsolatban álló, legjobb faj hazai és külföldi termő oltoványokkal bé plántált területtel együtt, szabad kézből eladó. Ertekezni lehet a közönséggel Kolozsvártt, külső közép utcába 7-dik számú háznál.

(282) (3-3)
Egy volt ügyvéd, ki a német nyelvet gyermekéke óta tökéletesen érti s tudja s a mostani ujabb törvényekbeis jártos, szeretné egy vagy több birtokos uraknak is felhatalmazótya, megbízottja lenni és minden peres s más ügyeit itten Kolozsvártt s vidékén eligazítani.

Bővebb tudósítást adhat erről, a „Kolozsvári Közlöny“ szerkesztőse, s könyvkereskedő Stein János ur.
Kolozsvártt, oct. 28-kán, 1857.

MOLL

SEIDLITZI POR.

Az utolsó párisi világműkiállitáson a hivatal. s Wiener-Zeitung szerint minden hasonló házi orvosszerek felett **egyes-egyedül** méltott **jutalom-médallere**. s a nemzetközi bíróság ezen souverain ítélete által megczáfolhatlan bizonyítvány van adva arról, hogy ezen készülmény minden kül- és belföldi ily-szerű készülményeket jószágával és becsességével felülmúl.

Egyedüli központi szállító raktár: Bécsben a Gólya czimertű gyógyszerház, „Tuchlauben, a Wandl-hotellél szemben.“

Egy bepecsételt satul ára: **1 ft 12 kr. p. p.**, a melyhez pontos haszná-lásmódi utasítás van mellékelve, különböző nyelveken

Főraktár Kolozsvártt: RITTER TRAUGOTT özvegye gyógyszer-tára, b. Monostorutcában, Szászvároson SPECH gyógyszerésznel, Besz-terczén SZONGOTT, Déván BÜCHLERNÉL.

Ezen Seidlitz-porok, melyeket mindenütt számtalan példák és hosszszas tapasztalás oly hasznosaknak talált, hogy azok híre a bírodalom határait túlszár-nyalta. Hogy MOLL-féle Seidlitz-porok minő gyögyerővel bírnak jelesen a gyomorbajokban és szorulásokban, hogy minő segélyt nyujt a májbajok-ban, szorulásokban, aranyérben, szédülésben, szívdobogásban, vértolulásban, gyomorgörcsben, nyálkakörségben s különböző női betegségekben, azt megállapított tények bizonyítják, és számtalan ingerlekeny szemelvények nyujtott lenye-ges könyvnyűst és uj tetterőt ezen szerek okos használatá.

Ugyan ott mindig kapható: Csuka-máj olaj (Darrsch Leberthran-ölh).

(280) (5-6)
TANITVÁNYUL főlvetelik kereskedésembé oly ifju ki magyarul, németül olvasni s írni tud. Kolozsvártt, oct. 1857.
STEIN JÁNOS.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda nyomdájában.